

ዳኞች፡- ዓብዱልቃድር መሐመድ

ፀጋዬ አስማማው

በላቸው አንሺሶ

አልማው ወሌ

ዓሊ መሐመድ

አመልካች፡- አቶ ድካምየለህ ጥበቡ - ቀረቡ።

ተጠሪ፡- አርሾ የሕክምና ላብራቶሪ ኃላ/የተ/የግል ማኅበር - ጠበቃ ጌታቸው ብሩ ቀረቡ።

መዝገቡን መርምረን የሚከተለውን ፍርድ ሰጥተናል።

ፍ ር ድ

ጉዳዩ የአሠሪና ሠራተኛ አዋጅን መሠረት ያደረገ ሲሆን ክርክሩ የተጀመረው የአሁኑ አመልካች መስከረም 30 ቀን 2000 ዓ.ም. ከሌሎች ከሣሾች ጋር ጽፈው ባቀረቡት የክስ ማመልከቻ ከተጠሪ ጋር የነበራቸውን የሥራ ውል የጡረታ ዕድሜ ደርሷል በሚል ምክንያት መቋረጡን ገልፀው በድርጅቱና በሠራተኛ ማኅበሩ መሃከል በተደረገው የሕብረት ስምምነት በፈቃዱ ሥራ የለቀቀ ሠራተኛ ፕሮቪደንት ፈንድና የሥራ ስንብት ክፍያ እንደሚያገኝ ስለሚደነግግ ተጠሪ ይህንን እንዲፈጽም በተደጋጋሚ ቢጠይቁም ፈቃደኛ ሣይሆን መቅረቱንና መከላከሉን ጠቅሰው የሥራ ስንብት ክፍያና ክፍያ ለዘገየበት ክፍያ ብር 20,189.00 /ሃያ ሺህ አንድ መቶ ሰማኒያ ዘጠኝ ብር/ ተጠሪ እንዲከፍል ይወስንላቸው ዘንድ ዳኝነት ጠይቀው በተጠሪ ላይ በፌዴራሉ መጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት በመሠረቱት ክስ ሲሆን የአሁኑ ተጠሪም አመልካች ዕድሜያቸው ለጡረታ በመድረሱ የፕሮቪደንት ፈንድ ክፍያ ተፈጽሞላቸው በሕብረት ስምምነቱ መሠረት ከሥራ የተሠናበቱ በመሆኑ የስራ ስንብት ክፍያ ጥያቄው ሊፈፀም እንደማይገባ፣ ለአመልካቹ ተገቢው ክፍያና ጥቅማጥቅም የተፈፀመላቸው በመሆኑ ክፍያ ለዘገየበት ጥያቄ አላፊነት እንደሌለበት በመግለጽ ክሱ ውድቅ ሊሆን ይገባል በማለት ተከራክሯል። ጉዳዩን በመጀመሪያ ደረጃ የተመለከተው ፍ/ቤትም አመልካች በጡረታ የተሰናበቱ መሆኑን አምነው የተከራከሩ ከመሆኑ እና በሕብረት ስምምነት መሠረት የስራ ስንብትና የፕሮቪደንት ፈንድ ክፍያ የሚፈፀመው በፈቃድ ለለቀቀ ሠራተኛ ብቻ ነው በማለት የሚደነግግ በመሆኑ እንዲሁም በተሻሻለው አዋጅ ቁጥር 494/98 አንቀጽ 2/2/ሰ/ መሠረት የፕሮቪደንት ፈንድ ተጠቃሚ የሆነ በጡረታ የተገለለ ሠራተኛ የስራ ስንብት የማይፈፀምለት መሆኑን የሚደነግግ ነው የሚሉትን ምክንያቶች ጠቅሶ የአመልካችን የሥራ ስንብት ክፍያና ክፍያ ለዘገየበት ጥያቄ ውድቅ አድርጎ ወስኗል።

በዚህ ውሣኔ የአሁኑ አመልካች ቅር በመሰኘት ይግባኛቸውን ለፌዴራሉ ከፍተኛ ፍ/ቤት አቅርበው በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ. 337 መሠረት ተሠርዞባቸዋል። የአሁኑ የሰበር አቤቱታ የቀረበውም ይህንን የበታች ፍ/ቤቶችን ውሣኔ በመቃወም ለማስለወጥ ነው።

የአመልካች ጠበቃ ሚያዝያ 29 ቀን 2000 ዓ.ም. በፃፉት የሰበር አቤቱታ በበታች ፍ/ቤቶች ውሣኔ መሠረታዊ የሆነ የሕግ ስህተት ተፈጽሟል የሚሉባቸውን ምክንያቶች ዘርዘረዋል። ይዘቱም በአጭሩ የበታች ፍ/ቤቶች ከጡረታ በኋላ ጡረተኛው ከሌላ አሠሪ ጋር የሚያደርገው ግንኙነት ሲቋረጥ ያለውን የሕግ ከለላ እና በሕብረት ስምምነት ለሠራተኛው የበለጠ መብት የሚሰጥ ከሆነ በሕብረት ስምምነቱ መሠረት መፈፀም ያለበት መሆኑን ባላገናዘበ መልኩ መወሰናቸው መሠረታዊ የሆነ የሕግ ስህተት በመሆኑ ታርሞ አመልካች ስራቸውን በራሳቸው ፈቃድ የለቀቁ መሆኑ ተረጋግጦ

በሕብረት ስምምነቱ መሠረት የሥራ ስንብት ክፍያ ከወጪና ኪሣራ ጋር እንዲከፈላቸው ይወሰን ዘንድ ዳኝነት መጠየቃቸውን የሚያሳይ ነው።

የአመልካች የሰበር አቤቱታ ተመርምሮ በሠበር ችሎቱ ሊታይ ይገባል በመባሉ ተጠሪ እንዲቀርብ ተደርጎ ሐምሌ 16 ቀን 2000 ዓ.ም. በተፃፈ ማመልከቻ መልሱን ጠበቃቸው አቅርበዋል። ይዘቱም በአጭሩ አመልካች በሁለት መ/ቤቶች ቅጥር እንደፈጽሙ አድርገው ያቀረቡት ክርክር አዲስ በመሆኑ ሥነ ሥርዓታዊ አይደለም፤ የስራ ስንብት ክፍያም አመልካቹ በጡረታ የተገለሉና የጡረታ መብትም ተጠቃሚ በመሆናቸው ሊጠየቅ የማይገባ መሆኑን በመዘርዘር የሥር ፍ/ቤት ውሣኔ መሠረታዊ የሆነ የሕግ ስህተት የለበትም ተብሎ ሊፀና ይገባል በማለት መከራከራቸውን የሚያሳይ ነው። የአመልካች የመልስ መልስ የማቅረብ መብት ከታለፈ በኋላም ግራ ቀኙ ማጣሪያ ጥያቄ ቀርቦላቸው መልሳቸውን እንዲሰጡ ተደርጓል።

የጉዳዩ አመጣጥ አጠር አጠር ባለ መልኩ ከላይ የተገለፀው ሲሆን ይህ ችሎትም የግራ ቀኙን ክርክር የሰበር አቤቱታው ከቀረበበት ውሣኔ እና አግባብነት ካላቸው የሕግ ድንጋጌዎች ጋር በማገናዘብ በሚከተለው መልኩ መርምሮታል። እንደመረመረውም የአመልካች የሥራ ስንብት ክፍያ ጥያቄ ውድቅ የተረገው ባግባቡ መሆን ያለመሆኑ በጭብጥነት ሊታይ የሚገባው ሆኖ ተገኝቷል።

በክርክሩ ሂደት አመልካች በጥቁር አንበሳ ሆስፒታል ተቀጥረው ሲያገለግሉ ቆይተው እድሜያቸው ሃምሳ ዓመት ሲሞላ በፈቃዳቸው ስራውን ለቀው ለዚህ አገልግሎታቸው የጡረታ መብት ተጠቃሚ መሆናቸው፣ ከዚህ መስሪያ ቤት በጡረታ ከተገለሉ በኋላ በተጠሪ መስሪያ ቤት ከሐምሌ 19 ቀን 1989 ዓ.ም. ጀምሮ ተቀጥረው ለአስር ዓመታት ያሕል አገልግለው እድሜ ለጡረታ ደርሷል በሚል ምክንያት ከነሐሴ 25 ቀን 1999 ዓ.ም. ጀምሮ ከሥራ መገለላቸው የተረጋገጡ ጉዳዮች ናቸው።

ተጠሪ አመልካች በሁለት መ/ቤቶች ሁለት የተለያዩ የቅጥር ውሎችን የፈፀሙ መሆኑንና በዚህ ረገድ ያለውን የሕግ ክልል በሰበር አቤቱታቸው መጥቀሳቸው በሥር ፍ/ቤት ያልተነሳ አዲስ የክርክር ነጥብ ነው በማለት ያነሱትን መቃወሚያ ስንመለከተው አመልካች የጡረታ መብት ተጠቃሚነታቸው የተጠበቀው በተጠሪ መ/ቤት ላበረከቱት አገልግሎት መሆኑ ያልተረጋገጠ በመሆኑ፣ አመልካች በሁለት የተለያዩ መ/ቤቶች ሁለት የተለያዩ የቅጥር ውሎችን መፈፀሜ እየታወቀ በዚህ ረገድ ያለው የሕግ ክልል ግንዛቤ ውስጥ ሳይገባ የበታች ፍ/ቤቶች ውሣኔ መስጠታቸው ስህተት ነው። በማለት በሰበር አቤቱታው ላይ መግለጻቸው በይዘቱም ሲታይ በሥር ፍ/ቤት ያልተነሳ የክርክር ነጥብ ነው። ለማለት የሚያስችል ሁኔታ አልተገኘም። በመሆኑም የተጠሪ ጠበቃ በዚህ ረገድ ያቀረቡት መቃወሚያ ተቀባይነት የሌለው ሆኖ ተገኝቷል።

ወደ ዋናው ጉዳይ ስንመለስም፤ አመልካች ከተጠሪ ድርጅት የተሠናበቱት የጡረታ ዕድሜ ስለደረሰ ሕጉም ስለሚያስገድዳቸው ጠይቀው ጡረታ ወጡ እንጂ ሥራ መልቀቅ ፈልገው አይደለም በማለት የተጠሪ ጠበቃ ያልቀረቡት መከራከሪያ ሲታይ አመልካች ከጥቁር አንበሳ ሆስፒታል በጡረታ የተገለሉ መሆኑ እየታወቀ በተጠሪ መስሪያ ቤት የተቀጠሩ መሆናቸው ጋር ተዳምሮ ሲታይ ተቀባይነት የሌለው ነው። በመሆኑም አመልካች በጡረታ ከተገለሉ በኋላ በተጠሪ መ/ቤት ተቀጥረው ሲሠሩ ቆይተው ስራውን የለቀቁትን በገዛ ፈቃዳቸው እንጂ የጡረታ ዕድሜ ደርሶ ሕጉ የሚያስገድዳቸው ሆኖ አይደለም። አመልካች ከተጠሪ መ/ቤት ስራቸውን የለቀቁት ዕድሜያቸው የጡረታ ዕድሜ ደርሶ ነው ቢባልም የጡረታ ዕድሜ የደረሰ ሠራተኛ የተጠሪን ጅርጅት ለመልቀቅ ከፈለገ ሊከለከል የሚችልበት ምክንያት የለም። ስለሆነም አመልካች ከተጠሪ ድርጅት የተሠናበቱት በገዛ ፈቃዳቸው ውጪ በሌላ ሕጋዊ ምክንያት ስለመሆኑ ባልተረጋገጠበት ሁኔታ የሥር ፍ/ቤት አመልካች በጡረታ የተሰናበቱ መሆኑን አምነዋል ወደሚለው ድምዳሜ መድረሱ ስህተት ሆኖ ተገኝቷል።

አመልካች ስራቸውን የለቀቁት በገዛ ፈቃዳቸው ነው ከተባለ በተከታይ ሊታይ የሚገባው ውጤቱ ነው። አመልካች በገዛ ፈቃዱ ስራውን የሚለቅ የተጠሪ ሠራተኛ በሕብረት ስምምነቱ መሠረት የመጠባበቂያ መዋጮውንና የአገልግሎት ካሣውን ወዲያውኑ የማግኘት መብት ስላለው ያልተፈፀመልኝ የአገልግሎት ካሣ ሊከፈለኝ ይገባል በማለት የሚከራከሩ ሲሆን ተጠሪ በበኩሉ አመልካች የጡረታ ዕድሜ ደርሷቸው ከሥራ በሕጉ አግባብ የተለሉ ከመሆኑም በላይ የፕሮቪደንት ፈንድ ተጠቃሚ ስለሆኑ የአገልግሎት ካሣ ሊወስዱ አይገባም በማለት የሚከራከሩ መሆኑን ተገንዝበናል።

በመሠረቱ አመልካች የጡረታ መብት ተጠቃሚ የሆኑት በተጠሪ ድርጅት ላበረከቱት አገልግሎት አለመሆኑን ከላይ ተመልክተናል። በተጠሪ ድርጅት አዲስ የስራ ውል ፈጽመው ዕድሜያቸው ከስልሣ ዓመት በላይ እስኪሆናቸው ሠርተዋል። ዕድሜያቸው ስልሣ ዓመት ሲሞላቸውም በሕብረት ስምምነቱ መሠረት የጡረታ ዕድሜ ደርሷል በሚል ምክንያት ከሥራ እንዲገለሱ ሣይደረግ ከተጠሪ ጋር ያላቸው የስራ ግንኙነት እንዲቀጥል መደረጉ አመልካች ሥራውን የለቀቁት የጡረታ ሕጉ እና የሕብረት ስምምነቱ ስለማያስገድዳቸው ነው የሚለው የተጠሪ ክርክር ተቀባይነት ያለው ሆኖ አልተገኘም።

ተጠሪ አመልካች የጡረታ መብት ተጠቃሚ በመሆናቸው በአዋጅ ቁጥር 494/98 አንቀጽ 2/2/ሰ/ መሠረት የአገልግሎት ካሣ ሊያገኙ አይገባም በማለት ያቀረቡትን ክርክር ስንመለከተውም አመልካች የጡረታ መብት ተጠቃሚነታቸው የመነጨው ለተጠሪ ላበረከቱት አገልግሎት ካለመሆኑም በላይ አዋጅ ቁጥር 494/98 ሥራ ላይ ከዋለ በኋላ ነሐሴ 10 ቀን 1998 ዓ.ም. በተደረገ ስምምነት የተጠሪን ድርጅት ለመልቀቅ የሚፈልግ ሠራተኛ የድርጅትን የመጠባበቂያ መዋጮውንና የአገልግሎት ካሣውን በጣምራ የማግኘት መብት እንደለው በአንቀጽ 38/1/ ስር የተመለከተ በመሆኑ እና የሕብረት ስምምነቱ ከአሠሪና ሠራተኛ ሕግ የተሻለ ሁኔታ ሲገኝ ደግሞ ተፈጻሚ ሊሆን እንደሚገባ በአዋጅ ቁጥር 377/96 አንቀጽ 134/2/ ሥር የተደነገገ ስለሆነ የተጠሪ ክርክር በሕግ ፊት ተቀባይነት ሊኖረው የሚገባ ሆኖ አልተገኘም።

ሲጠቃለልም አመልካች ከተጠሪ ጋር የነበራቸውን የሥራ ግንኙነት በፈቃዳቸው የለቀቁ መሆኑ ተረጋግጦ እያለና የሕብረት ስምምነቱ ደግሞ ለፕሮቪደንት ፈንዳና የአገልግሎት ካሣ በአንድነት ሊያገኙ የሚገባ መሆኑን የሚደነግግ ሆኖ እያለ የሥር ፍ/ቤት የአመልካችን ጥያቄ ውድቅ ማድረጉም ሆነ የከፍተኛው ፍ/ቤት ይህንኑ ማጽናቱ መሠረታዊ የሆነ የሕግ ስህተት ሆኖ ተገኝቷል። በዚህም መሠረት የሚከተለውን ወስነናል።

ው ሣ ኔ

1. በፌዴራሉ መ/ደ/ፍ/ቤት በመ/ቁ. 22619 ጥር 02 ቀን 2000 ዓ.ም. ተሠጥቶ በፌ/ከ/ፍ/ቤት በመ/ቁ. 63019 መጋቢት 23 ቀን 2000 ዓ.ም. በትዕዛዝ የፀናው እና የአመልካችን የአገልግሎት ካሣና ክፍያው ለዘገየበት ክፍያ ጥያቄ ውድቅ ያደረገው ውሣኔ በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ. 348/1/ መሠረት ተሸሯል።
2. ተጠሪ ለአመልካች የአገልግሎት ካሣና ክፍያ ለዘገየበት ብር 20,189.00 /ሃያ ሺህ አንድ መቶ ሠማኒያ ዘጠኝ ብር/ እንዲከፍል ብለናል።
3. ወጪና ኪሣራ የየራሳቸውን ይቻሉ ብለናል።
መዝገቡ ተዘግቷል፤ ወደ መ/ቤት ይመለስ።

የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት።